

THEO DÕI VÀ ĐÁNH GIÁ VIỆC THỰC THI CÔNG ƯỚC QUỐC TẾ VỀ QUYỀN DÂN SỰ VÀ CHÍNH TRỊ: PHÁT HIỆN VÀ KHUYẾN NGHỊ SỐ 3

Tháng 6/ 2020

EU JULE

CÔNG ƯỚC QUỐC TẾ VỀ CÁC QUYỀN DÂN SỰ VÀ CHÍNH TRỊ (ICCPR) là một công ước quốc tế về quyền con người được thông qua vào năm 1966. Các quốc gia khi gia nhập công ước có nghĩa vụ bảo vệ và thúc đẩy một loạt các quyền con người, như là: quyền được sống và quyền được tôn trọng về danh dự, nhân phẩm; quyền bình đẳng trước pháp luật; quyền tự do ngôn luận, quyền tự do hội họp hòa bình và quyền tự do lập hội, quyền tự do tín ngưỡng, quyền tự do quan điểm; quyền được xét xử công bằng; quyền được bảo vệ khỏi sự tra tấn, ngược đãi và bắt giữ tùy tiện; quyền của người dân tộc thiểu số. Hiện Công ước có 117 quốc gia thành viên, trong đó có Việt Nam đã gia nhập vào năm 1982.

ỦY BAN NHÂN QUYỀN LIÊN HỢP QUỐC là cơ quan chịu trách nhiệm giám sát, đánh giá việc thực thi Công ước ICCPR của các quốc gia thành viên. Thông qua cơ chế đánh giá định kỳ, Ủy ban xem xét tình hình ở mỗi quốc gia và đưa ra một Bản Nhận xét kết luận (Concluding Observations) về các biện pháp mà quốc gia nên thực hiện để bảo vệ các quyền con người được ghi nhận trong Công ước và các biện pháp khắc phục hiệu quả cho các nạn nhân của những vi phạm quyền con người.

VIỆT NAM VÀ ICCPR Từ khi gia nhập Công ước ICCPR, Việt Nam đã nộp ba bản báo cáo cho Ủy ban Nhân Quyền về việc thực thi Công ước lần lượt vào các năm 1989, 2001, và 2017. Ngoài ra còn có các báo cáo do các tổ chức xã hội dân sự và các bên liên quan gửi đến cho Ủy ban. Trên cơ sở các báo cáo này và phiên đối thoại giữa Ủy ban Nhân quyền và Chính phủ Việt Nam, Ủy ban sau đó đưa ra các Bản Nhận xét kết luận tới Việt Nam với các khuyến nghị cụ thể (như các khuyến nghị về lập pháp, hành pháp, tư pháp, v.v...) mà Việt Nam nên thực hiện để nâng cao việc thực thi Công ước ICCPR.

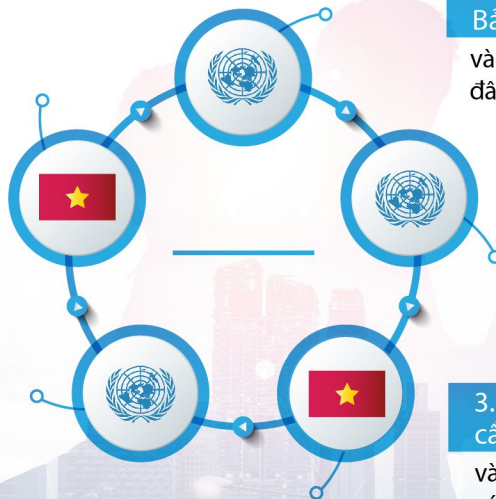
Năm 2019, Ủy ban Nhân quyền thông qua Bản Nhận xét kết luận về báo cáo định kỳ thứ ba đối với Việt Nam. Ủy ban đã hoan nghênh tiến độ thực thi của Việt Nam như cải cách lập pháp về phòng, chống buôn bán người, đảm bảo hành xử đúng pháp luật, tôn trọng quyền công dân, cũng như việc bổ sung các quyền con người trong Hiến pháp 2013. Ủy ban cũng xác định các lĩnh vực mà Việt Nam cần hành động để tăng cường việc thực thi các cam kết trong khuôn khổ Công ước ICCPR, trong đó có một số nội dung trùng lặp với Bản nhận xét kết luận của các kỳ báo cáo trước đó. Các khuyến nghị liên quan đến hình phạt tử hình, quyền tự do biểu đạt và người bảo vệ nhân quyền được lựa chọn là các khuyến nghị ưu tiên mà Việt Nam được yêu cầu phải báo cáo tình hình thực thi vào 29/3/2021 (các khuyến nghị theo dõi).

5. Việt Nam nộp 'Báo cáo quốc gia định kỳ'

Việt Nam nộp 'Báo cáo quốc gia định kỳ lần 4' vào tháng 3/2023 về việc thực thi Công ước ICCPR và các Nhận xét kết luận của Ủy ban Nhân quyền Liên Hợp Quốc

4. Ủy ban thông qua 'Báo cáo tiến độ'

phân tích tiến trình thực thi các khuyến nghị

1. Ủy ban Nhân quyền thông qua Bản khuyến nghị

vào tháng 3/2019, trong đó xác định đầu là các khuyến nghị ưu tiên

2. Việt Nam nộp 'Báo cáo phản hồi'

vào tháng 3/2021 về tiến trình thực thi các khuyến nghị theo dõi

3. Ủy ban Nhân quyền có thể yêu cầu cung cấp bổ sung thông tin

vào một thời hạn mới, hoặc tại kỳ báo cáo quốc gia tiếp theo

Việc triển khai thực thi các khuyến nghị của Ủy ban Nhân quyền cũng giúp tăng cường việc thực thi các khuyến nghị khác về quyền con người, các khuyến nghị được chấp thuận theo cơ chế rà soát định kỳ phổ quát (UPR), và các cam kết vì Mục tiêu phát triển bền vững (SDGs). Điều này cũng đồng thời thúc đẩy sự tôn trọng và bảo vệ quyền con người nói chung.

Trong Báo cáo tiến độ, Ủy ban Nhân quyền sẽ đánh giá mức độ thực thi các khuyến nghị ưu tiên của Việt Nam. Mức độ hợp tác của Việt Nam cũng như bản chất và tính hiệu quả của các biện pháp được áp dụng cũng sẽ được tính đến như là các tiêu chí để đánh giá.

Bốn nhóm khuyến nghị đã được xác định nhằm tăng cường các nỗ lực thực thi Công ước ICCPR, cụ thể trong các lĩnh vực sau: **(1) hình phạt tử hình (2) rà soát các khoảng trống về pháp luật và các mâu thuẫn với Công ước ICCPR và thúc đẩy nâng cao nhận thức về các quyền dân sự và chính trị; (3) chống phân biệt đối xử, đặc biệt đối với các nhóm dễ bị tổn thương; và (4) tăng cường độc lập tư pháp và xét xử công bằng.** Nội dung của các khuyến nghị này có sự giao thoa với các mục tiêu phát triển bền vững SDGs, cho thấy mối liên hệ mật thiết giữa nhân quyền và phát triển.

Tháng 9/2019, Thủ tướng Chính phủ ban hành Quyết định số 1252/QĐ-TTg phê duyệt Kế hoạch tăng cường thực thi hiệu quả Công ước ICCPR và các khuyến nghị của Ủy ban Nhân quyền Liên hợp quốc (Kế hoạch), trong đó bao gồm các khuyến nghị theo dõi. Bản kế hoạch này xác định các nhiệm vụ trọng tâm, biện pháp, khung thời gian thực hiện, và kết quả dự kiến để thực hiện hiệu quả các khuyến nghị. Kế hoạch hướng tới:

- **Giám sát và thúc đẩy** việc thực hiện các khuyến nghị;
- **Thiết lập** vai trò của Bộ Tư pháp là cơ quan đầu mối có trách nhiệm tham mưu và hỗ trợ Thủ tướng Chính phủ trong tổ chức và giám sát việc thực hiện Kế hoạch trên phạm vi cả nước;
- **Hướng dẫn** các bộ, ngành, địa phương chịu trách nhiệm thực thi khuyến nghị về việc báo cáo việc thực thi Kế hoạch với cơ quan đầu mối, điều này sẽ hỗ trợ công tác chuẩn bị cho kỳ báo cáo tiếp theo của Việt Nam.

KHUYẾN NGHỊ

- Để thực thi hiệu quả các khuyến nghị ưu tiên, Việt Nam cần có sự vào cuộc thực chất và phân công trách nhiệm, nhiệm vụ cụ thể cũng như phối hợp chặt chẽ giữa tất cả các bộ, ngành. Các cơ quan chịu trách nhiệm thực thi khuyến nghị phải **XÁC ĐỊNH** biện pháp thực hiện với các chỉ số cụ thể, phù hợp với tình hình thực tiễn và khung thời gian tương ứng.
- Chính phủ cũng cần phải **XÁC ĐỊNH** lộ trình thực hiện hợp lý, gắn kết được các hoạt động của các ngành, lĩnh vực có liên quan và huy động được sức mạnh của cả hệ thống chính trị. Do đó, vai trò cơ quan đầu mối của Bộ Tư pháp là rất quan trọng.
- Trên thực tế khó có thể hoàn tất các khuyến nghị trong vòng hai năm vì một số khuyến nghị đề xuất sửa đổi các luật mới chỉ được thông qua. Tuy vậy, Việt Nam vẫn cần **ĐẢM BẢO** những bước tiến đáng kể để thực thi được các khuyến nghị này, từ đó thể hiện cam kết của Việt Nam trong việc tiếp tục nỗ lực bảo vệ và thúc đẩy tốt hơn các quyền dân sự và chính trị.
- Nhiều khuyến nghị của Ủy ban Nhân quyền trùng lặp với các khuyến nghị theo cơ chế rà soát định kỳ phổ quát (UPR), và các khuyến nghị của các cơ quan giám sát điều ước về quyền con người khác đối với Việt Nam. Do đó, hoạt động điều phối là vô cùng quan trọng để xác định các ưu tiên xuyên suốt, tránh việc trùng lặp các công việc và bỏ lỡ cơ hội. Bên cạnh đó, Việt Nam cần tiếp tục thực hiện **THAM VẤN**, thảo luận với các bên có liên quan (như các tổ chức phi chính phủ, các đối tác phát triển, v.v...) và học hỏi kinh nghiệm thực hành các quốc gia khác trong việc thực hiện các khuyến nghị này.

